

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Vtraque pars quæsti resolvitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

ARTICULUS PRIMUS.

Primum Angelus cognoscat seipsum per suam substantiam tanquam per speciem impressam & expressam.

§. I.

Utraque pars quaesiti resolvitur.

Loco primo: Angelus seipsum cognoscit per suam essentiam, tanquam per formam sive speciem intelligibilem; subindeque non indiget aliquâ specie accidentali ad sui cognitionem. Ita communiter docent Theologi cum S. Thoma hic tractat. 56, art. 1. contra Marfilium & Vazquem, differentes Angelum indigere specie intelligibili ad sui cognitionem; & contra Scotum in 2, dist. 3. tractat. 70 dicentem quod licet Angelus cognitionem suam non possit se cognoscere per suam essentiam tanquam speciem, cognitione tamen abstracta seipsum cognoscit per speciem superadditam.

Probatur conclusio ratione fundamentali. Speciem intelligibilem est provisâ à natura tanquam viam ad ipsius objecti, quando objectum ipsam non potest uniri cum potentia intellectiva in esse intelligibili; nam si objectum ipsum possit seipso esse intelligibili uniri, frustra desideratur aliud objectum ipsius gerens, cum ipsum objectum sit quod debet intelligi: Sed essentia Angeli potest seipsâ uniri in esse intelligibili cum intellectu ipsius. Ergo Angelus non indiget specie accidentali ad sui cognitionem; sed seipsum cognoscit per suam substantiam. Major patet, Minor probatur. Ut objectum per seipsum uniatum cum intellectu in esse intelligibili, & minus formae seu speciei intelligibilis praestet, tres requiruntur & sufficientes conditiones. Prima est, quod seipso sit intelligibile in actu, & ideo res materiales non possunt uniri intellectui. Secunda est, quod sit proportionatum in immaterialitate cum potentia cognoscitiva, ita ut ad minus sit aequè immaterialis ac ipsa; cum enim debeat ei uniri ut forma intelligibilis, debet ad minus eam aquare in immaterialitate. Tertia tandem est, quod sit unitum cum ipsa potentia. Atqui essentia Angeli tres illas conditiones habet: cum enim sit essetis omnis materiae, est intelligibilis in actu; species namque intelligibilis non aliter reddit objectum intelligibile actu, nisi separando illud a materia: est etiam proportionata, utpote ejusdem immaterialitatis cum proprio intellectu, qui ab ea dimanat tanquam proprietates: unde etiam est unitum illi conjuncta; nam proprietates & essentia maxime unita sunt, & magis quam intellectus & species ab extrinseco adveniens. Ergo essentia Angeli potest seipsâ uniri in esse intelligibili, cum intellectu ipsius.

Confirmatur: Idem in visione beatifica Deus per suam essentiam, tanquam per speciem intelligibilem, videtur à Beatis, quia divina essentia, respectu intellectus Beati, habet tres illas conditiones enumeratas: primam quidem, quia est maxime intelligibilis, imò ipsa intelligibilitas in actu; secundam verò, quia licet inter divinam essentiam, & intellectum creatum secundum se consideratum, non sit debita proportio, bene tamen inter seipsum ut elevatum lumine gloriae, quo

Tom. II.

A mediante sit deiformis, & particeps divinae intellectualitatis, ut vidimus in Tractatu de visione beata: tertiam denique, quia divina essentia intus unitur cum eodem intellectu sic elevato & deificato: Ergo cum essentia Angeli habeat tres illas conditiones in ordine ad cognitionem sui, non est cur negetur, Angelum seipsum intelligere per suam essentiam, tanquam per formam intelligibilem: quod etiam magis patet ex solutione argumentorum.

Dico secundo: Substantia Angeli non gerit vices speciei expressae in cognitione sui, sed Angelus intelligendo se, format aliquid verbum, ab ipsa intellectione & substantia Angeli realiter distinctum. Est contra Cajetanum supra quaest. 27. art. 1. §. ad tertium, ubi docet Angelos non formare verbum in propria cognitione: cujus sententiam probabilem reputat Nazarius, etiam ex mente D. Thomae: sed alii Thomistae oppositum tenent. Et quoad mentem D. Thomae, non videtur ulla esse posse difficultas, nisi velimus ad ea quae sunt evidentissima voluntarias adhibere interpretationes: nam 4. cont. Gent. cap. 11. sic formaliter ait: *Perfectior igitur est intellectualis vita in Angelis, in quibus intellectus ad sui cognitionem non procedit ex aliquo exteriori, sed per se cognoscit seipsum. Nondum tamen ad ultimam perfectionem vita ipsorum pertingit: quia licet intentio intellecta sit in eis omnino intrinseca, non tamen ipsa intentio intellecta est eorum substantia; quia non est in eis idem intelligere & esse.* Ubi S. Doctor, per intentionem intellectam, intelligit speciem expressam, sive verbum, ut concedunt Adversarii. Ergo ex D. Thoma, ipsa substantia Angeli non gerit vices verbi seu speciei expressae in cognitione sui.

Ratio etiam id suadet: Hoc enim inter speciem impressam & expressam reperitur discrimen, quod species impressa est forma intelligibilis, at vero species expressa est in actu secundo intellecta; ita ut esse intrinsecum istius sit esse intellectum: illius verò sit esse intelligibile, nondum pertingens ad ultimam actualitatem ordinis intelligibilis: quamvis autem essentia Angeli sit ex se forma intelligibilis, non est tamen tanta perfectionis, ut sit ex se forma intellecta in actu secundo: unde sit ut non possit immediate per seipsam terminare propriam cognitionem; sed necessaria sit species expressa, in qua habeat illam actualitatem, quam ex se non habet, ut sit propriae cognitionis terminus.

Confirmatur. Ut natura Angeli esset verbum, deberet identificare sibi intellectionem, & per consequens esse actus purus in ordine intelligibili: Sed hoc dici nequit, ut praecedenti disputatione vidimus: Ergo nec illud. Sequela Majoris probatur: Substantia quae habet ex se rationem verbi, habet etiam rationem speciei intelligibilis: Ergo cum inter speciem intelligibilem & verbum mediet intellectio, oportet quod sibi identificet etiam intellectionem, & consequenter quod intelligere sit ejus esse, subindeque quod sit actus purus in ordine intelligibili. Et hoc est quod intendit S. Thomas loco proxime citato, dum ait quod in Angelis intentio intellecta non est eorum substantia, quia non est in eis idem intelligere & esse.

Confirmatur amplius. Idem essentia divina potest supplere vices verbi in visione beatifica, quia ipsa est intelligibilis in actu secundo & actus purus simpliciter, ut in Tractatu de visione beata

Ccc

osten-

4.
5.
6.
7.

Disp. 2, art. 2.

ostensum est. Ergo cum Angeli substantia non sit in actu secundo intelligibilis, nec actus purus simpliciter, non potest in cognitione sui gerere vices verbi & speciei expressae; sed Angelus intelligendo se, format aliquod verbum, ab ipsius intelligentione & substantia realiter distinctum.

S. II.

Solvuntur obiectiones.

8. **O**bjicies primò contra primam conclusionem, autoritatem D. Thomae ex libro 3. contra Gentes cap. 51. ubi dicit hoc esse proprium essentiae divinae, ex hoc quod est veritas ipsa, & purus actus, etiam in genere intelligibilium, quod possit esse principium formale quo intellectus intelligit, & non informare illum intellectum secundum esse. Ergo ex D. Thomae sola essentia divina potest gerere vices speciei intelligibilis.
9. Respondeo cum Cajetano hic & Ferrariensi 2. contra Gent. cap. 8. D. Thomae non loqui de quocumque intellectu, sed de alieno tantum: sola enim essentia divina habet propter suam infinitatem, & purissimam actualitatem, quod possit uniti alieno intellectui ut principium formale, non in esse entitativo, sed intelligibili.
10. **O**bjicies secundo. Species intelligibilis unitur intellectui per modum formae ipsam completentis & determinantis ad speciem cognitionis: Sed substantia Angeli non unitur proprio intellectui per modum formae completentis & actuantis ipsum: Ergo ei non unitur ut species intelligibilis. Major patet, Minor probatur. Essentia Angeli unitur intellectui, sicut subjectum cum accidente, & radix cum proprietate: Sed quod se habet per modum subjecti & radice, non actuatur & completitur, sed potius actuatur & completitur: Ergo substantia Angeli non unitur proprio intellectui per modum formae completentis & actuantis ipsum.
11. **C**onfirmatur. Implicat duo habere mutua dependentiam ad invicem, in eodem genere causae: Sed intellectus Angeli unitur cum essentia tanquam forma cum potentia, sive subiecto radicali, & ut principium formale operandi & intelligendi. Ergo repugnat quod etiam substantia Angeli per modum causae formalis uniatur ejus intellectui.
12. **A**d objectionem respondeo essentiam Angeli esse simul formam naturalem & intelligibilem; & in quantum formam naturalem, esse subiectum & radicem suarum proprietatum, & consequenter intellectus & voluntatis; in quantum vero formam actu ex se intelligibilem, uniri cum proprio intellectu, per modum speciei intelligibilis, ultimo ipsum completentis & determinantis ad sui cognitionem; non repugnat enim quod aliquid in uno ordine sit forma alterius, & in alio formetur ab ipso: unde nec est inconveniens quod intellectus sit forma essentiae Angelicae in esse entis, & quod essentia Angeli sit forma sui intellectus in esse intelligibili; ita ut quae ad modum essentiae habet in esse entis ab intellectu quod sit principium specialium operationum, nempe intellectus habeat ab essentia ultimum complementum, ultimamque determinationem ad hanc operationem in specie. Solutio est D. Thomae quaest. 8. de verit. art. 6. ad 2. ubi ait: *Essentia Angeli, quamvis non possit comparari ad intellectum eius ut actus ad potentiam in essendo; comparatur tamen ad*

A ipsum ut actus ad potentiam in intelligendo. Ex in resp. ad 6. Nihil prohibet (inquit) aliquid esse in altero, & illud in eo, diversis modis: sicut autem in eodem in partibus, & e converso: & sic est in propria essentia enim Angeli est in intellectu eius, sicut in intellectu in intelligente: intellectus autem in essentia sui potentia in substantia.

Ad confirmationem dico nullum esse inconveniens, duo habere mutua dependentiam ab invicem in eodem genere causa remoto, dummodo sit in diverso genere proximo, aut secundum diversas species; subindeque unionem duorum ex parte utriusque posse pertinere ad genus causa formalis remotum, dummodo sit in diverso genere proximo, aut secundum diversas species: sicut v. g. essentia in creatis est potentia receptiva existentiae, & principium formale specificatum ipsius; ideo enim existentia est forma respectu determinata, quia oritur ab hac essentia; aliter verò ipsa existentia est actus & forma respectu essentiae, atque illi formaliter in actu exercitio esse tale in specie existens, sive ens participiale unde unio essentiae cum existentia, ut se tenet ex parte essentiae prout receptiva, pertinet ad genus causa materialis; prout verò per modum causa formalis determinat existentiam ad speciem, pertinet ad genus causa formalis: similiter prout se tenet ex parte existentiae, quatenus informatur & actuatur essentiam, reducitur etiam ad genus causa formalis universale & remotum; est tamen diversa genus proximum, aut diversa species causalitatis formalis. Nullum ergo est inconveniens quod essentia & intellectus Angeli habeant formaliter mutua dependentiam in eodem quidem genere remoto causa formalis, in diverso tamen proximo (maxime prout ad duos ordines pertinent, entitativum scilicet & intelligibilem) & quod eadem materialiter unio intellectus cum essentia Angelica, tanquam forma cum potentia, sive subiecto radicali, sit etiam unio ipsius essentiae cum intellectu, tanquam forma ex se intelligibilis cum potentia cognoscente ab ipsa dimanante. Item sicut eadem essentia Angeli est forma naturalis & simul intelligibilis, & in quantum forma naturalis est principium radicale & formale intellectus, in quantum vero forma intelligibilis est illius obiectum, omnino in immutabilitate ei proportionatum: ita etiam postulat unam & eandem realiter unionem, qua uniatur intellectui in ordine naturali, tanquam subiecto & principio radicali; & in ordine intelligibili, per modum formae intelligibilis.

E Objicies tertio: Nulla substantia creata potest in doctrina D. Thomae esse immediatè operativa, ut patet ex dictis disputatione praecedentibus: Sed si Angelus seipsum intelligeret per suam substantiam, tanquam per formam seu speciem intelligibilem, talis substantia (qua ut patet creata est) immediatè operativa esset: Ergo Angelus non potest seipsum cognoscere, per suam essentiam, tanquam per formam seu speciem intelligibilem. Minor probatur: Quod unitur intellectui per modum speciei intelligibilis, active concurrat ad intellectionem, sicut & ipsa species intelligibilis: unde in Tractatu de visione beatifica ostendimus per essentiam divinam, unitam intellectui beatorum per modum speciei intelligibilis ad visionem beatificam active concurrere: Ergo si substantia Angeli ejus intellectui per modum speciei ad sui cognitionem uniatur, aliqua substantia creata est proxime & immediatè operativa.

Respon.